

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1992/21

KARAR NO : 1992/22

ÖZET: Trakya Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği yönetimince yapılan atama işleminin kanun ve mevzuata aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istemiyle açılan davanın idari yargı yerinde görülmesinin gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : Ferit Niş

Karşı taraf: Trakya Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği Genel Müdürlüğü

O L A Y : Davacı, Trakya Yağlı Tohumlar/Satış Kooperatifleri Birliği Genel Müdürlüğüne hakkında tesis edilen 15.10.1990 tarihli işlemin iptali istemiyle idare mahkemesine başvurmuş ve yürütmenin durdurulması kararı almıştır. İdare, bu karara uyarak 18.7.1991 gün ve 23 sayılı kararla müfettiş statüsünde bulunan davacıyı bu statüden çıkarıp işçi statüsüne "ambar şefliği-ne" atamış ve davacının, yapılan işlemin kooperatif personel yönetmeliğine ve hukuka aykırı olduğu, atama işleminin düzeltilmesi gerektiğine ilişkin ihtarnamesi üzerine idare, 5 Ağustos 1991 tarihli ihtarname ile; yönetmelikte belirtilen sürede atandığı göreve başlamadığı takdirde hakkında mevzuat hükümlerinin uygulanacağını bildirmiştir.

Davacı, 5.8.1991 gün ve 12871 sayılı ve noter aracılığı ile çekilen ihtarnamenin iptali istemiyle 16.8.1991 gününde idare mahkemesinde dava açmıştır.

Davalı idare, 20.1.1986 gün ve E.1985/6, K.1986/1 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu Kararı, 3186 sayılı Kanun, birlik ana sözleşmesi, Anayasa'nın 123. ve 128. maddeleri ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ilgili hükümlerinden bahisle kooperatif ve birliklerin kamu tüzel kişisi olmadıklarını, özel hukuk tüzel kişisi olmaları nedeniyle davanın idari yargı yerinde değil, adliye (iş) mahkemesinde çözümlenmesi gerektiğini ileri sürerek görev itirazında bulunmuştur.

Edirne İdare Mahkemesi; 2.10.1991 gün ve 317 sayılı mahkemelerinin görevli olduğuna karar vermiş ve idarenin 2247 sayılı Kanununun 10. maddesi uyarınca olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması istemine ilişkin dilekçesini havi dosyayı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir.

Bu arada idare mahkemesi, ayrıldığı makama atanan davacı hakkında yürütmenin durdurulması kararı verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 19.3.1992 gün ve 5540-108 sayılı; olumlu görev uyuşmazlığı çıkarmış; Danıştay Başsavcılığının davanın idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği yönündeki 30.3.1992 gün ve 4 sayılı düşünceleri alınarak dosyaya konulmuştur.

İNCELEME VE GEREKÇE: Türk Milleti adına karar veren Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü, Mustafa Şahin'in Başkanlığında, Şükrü Kaya Erol, Dr.Ekrem Serim, Feridun Taşkın, Ahmet Çolakoğlu, İrfan Erdiç ve Osman Şimşek'in katılmaları ile yaptığı 18.5.1992 günlü toplantıda, raportör Hâkim Ayten Anıl'ın raporu ile Yargıtay Başsavcılığının davanın adli yargı yerinde; Danıştay Başsavcılığının da anlaşmazlığın idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği yolundaki düşünce yazıları ve dosyadaki belgeler okunduktan; toplantıya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Savcı İsmet Gökalp ile Danıştay Başsavcısı yerine katılan Savcı M. İlhan Dinç'in, yazılı düşünceler doğrultusundaki sözlü açıklamaları alındıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Dava, Trakya Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği yönetimince yapılan atama işleminin kanun ve mevzuata aykırı olduğu ileri sürülerek bu işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Görevli yargı yerinin belirlenmesi için Kooperatif ve Birliklerinin niteliklerinin ve kuruluş amaç ve biçimlerinin incelenmesi gerekmektedir.

Anayasa'nın 171. maddesinde: Devletin milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifiçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alacağı ve kooperatiflerin Devletin her türlü kontrol ve denetiminde olduğu belirtilmiştir.

Kooperatifler de diğer özel hukuk tüzelkişileri gibi önceleri Medeni Kanun ve Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulup faaliyet göstermekteyken, toplumun durum ve gereksinimleri nedeniyle 21.10.1934 tarihinde 2834 sayılı "Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkında Kanun" kabul edilmiş bu Kanun da 30.4.1985 günlü, 3186 sayılı Kanunla geniş ölçüde değiştirilerek kapsamına giren kooperatifler kamu tüzel kişilerinin statüsüne yaklaştırılmışlardır. Bu husus 3186 sayılı Kanun'a karşı açılan iptal davası dolayısıyla Anayasa Mahkemesince verilen ve 17.5.1987 gün, 19463 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 26.6.1986 gün ve E.1985/9, K.1986/14 sayılı red kararında da hukuki dayanaklarıyla geniş ölçüde belirtilmiş bulunmaktadır.

30.4.1985 gün ve 3186 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanununun, "Kuruluş ve Amaç" başlıklı 1. maddesinde: "Üreticiler; karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle mesleki faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını sağlamak, ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek ve ekonomik menfaatlerini korumak amacıyla, aralarında sınırlı sorumlu, değişir sayıda ortaklı ve değişir sermayeli, tüzel kişiliği haiz tarım satış kooperatifleri kurabilirler... Kooperatif ve Birlikler, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın ekonomik ihtiyaç ve verimlilik bakımından yapacağı inceleme sonucunda ve bu Bakanlığın yazılı izni ile kurulur..." denilmektedir. Bu bağlamda, 3186 sayılı Kanun ve birlik ana sözleşmesinin incelenmesinde: Birliğin kuruluşu ve tüzel kişilik kazanması,

örnek sözleşmesinin hazırlanması ve birliğin çalışma konularına ilişkin maddelerinde Devletin önderliği, yardım ve koruması altında kurulup faaliyet gösterdiği görülmektedir.

3186 sayılı Kanun uyarınca düzenlenen Birlik Ana Sözleşmesinin 37. ve 38. maddelerinin incelenmesinden personel kadroları ile (imza yetkisi olan ve olmıyanlar dahil) geçici personel ihtiyacının birlik yönetim kurulu kararı dikkate alınarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca tespit edildiği; atama, görevden alma ve diğer özlük haklarının kazanılma ve kaybında da aynı yolun izlendiği anlaşılmakta; Personel Yönetmeliğinin 9. ve sonraki maddelerinde de aynı hükümlere yer verildiği görülmektedir.

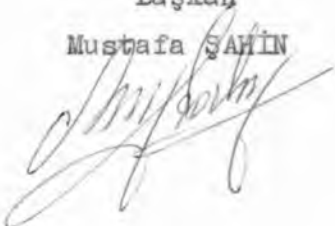
Bu yapıyla birliğin, tam anlamıyla özel hukuk tüzel kişisi olmayıp kişilik kazanmasına ve yönetimiyle ilgili kararlarında Devletin güdümünün bulunduğu, dolayısıyla, bu yönüyle kamu kurumlarına benzer bir nitelik taşıdığı anlaşılmaktadır.

Olayda davacının genel müdürlük müşaviri görevindeyken ambar şefliğine atanması nedeniyle, yani genel müdürlüğün yaptığı bir atama işleminden dolayı anlaşmazlık çıkmış bulunmaktadır.

Bu itibarla idarenin kadrolu personeli için yaptığı atama işlemlerinin idari eylem ve işlem niteliği taşıdığı ve kadrolu personel ile yönetim arasında meydana gelen anlaşmazlığa neden olan eylem ve işlemlerin Kanunda öngörülen yonteme uygun olup olmadığının idare hukuku çerçevesinde incelenip değerlendirilmesi idare mahkemelerinin görevine girdiğinden davanın idari yargı yerinde çözümlenmesi, bu nedenle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 2247 sayılı Kanununun 10. maddesi uyarınca olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ilişkin başvurusunun reddi gerekmektedir.

SONUÇ: Anlaşmazlığın, niteliğine göre davanın idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiğine, bu nedenle Yargıtay Başsavcılığının 19.3.1992 gün ve 5540-108 sayılı başvurusunun reddine, 18.5.1992 gününde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

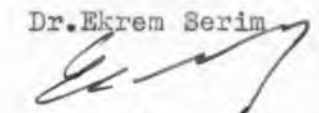
Başkan
Mustafa ŞAHİN

Üye
Şükrü Kaya Erol

Üye
Dr. Ekrem Serim

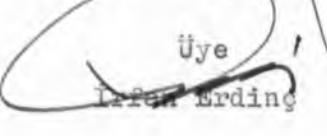
Üye
Feridun Başkin

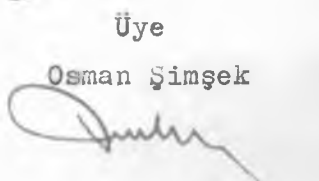
Üye
Ahmet Çelakoğlu

Üye
İrfan Erdinç

Üye
Osman Şimşek

Bu kararın Resmî gazete'de yayımı uygundur.

Başkan

